מדרש אגדה — ויגש

ויגש אליו יהודה. הגשה זו מצינו שהיא משתמשת בשלשה לשונות, למלחמה, לפיוס, ולתפלה. למלחמה, דכתיב ויגש יואב והעם אשר (אתו) [עמו] במלחמה (ש"ב י יג) לפיוס, [דכתיב] ויגשו אליו ויאמרו גדרות צאן נבנה למקננו (במדבר לב טז). לתפלה [דכתיב] ויגש אליהו הנביא (מ"א יח לו). וכן אמר יהודה ליוסף, אם למלחמה אני בא, ואם לתפלה אני בא, ואם לפיוס אני בא: בי אדוני. [בייה] אתה מעביר עלינו, שכך אמרת לנו הורידוהו אלי וגו': ידבר נא עבדך דבר באזני אדני. יכנסו דברי באזניך, זקינתו של זה על ידי שמשכה פרעה לילה אחת לקה [בנגעים] הוא וכל ביתו, הזהר שלא ילקה אותו האיש בצרעת, ואמרו עליו על יהודה שבשעה שהיה מעלה חמה, היו שערות לבו נוקבות כליו ויוצאות, והיה נותן עששיות של ברזל לתוך פיו ומוציאן כאבק: כי כמוך כפרעה. מה פרעה גוזר ואינו מקיים, אף אתה גוזר ואינך מקיים, מה פרעה להוט אחר הזכרים, אף אתה להוט אחר הזכרים: אדני שאל. כיון ששמע יוסף כך, היה עמוד של שיש לפניו, הכה ברגלו אחת על העמוד ונקבו, כשראה יהודה זה המעשה התחיל לפייסו ואמר לו אדני שאל: ואחיו מת. אמר לו יוסף ראיתו מת, אמר לו מת, עמדת על קברו, אמר לו הין, נתת עפר על עיניו, אמר לו לא, אמר לו יוסף ולמה תשקר הנה יוסף אצלי: ד"א אדני שאל את עבדיו, אמר לו יהודה תדע לך שבעלילה באת עלינו אתה, כמה מדינות ירדו ליקח, אבל כלום שאלת אותם כמו ששאלתה אותנו, שמא בתך אנו מבקשין לישא, או אחותך אנו מבקשין, ואעפ"כ לא כחדנו ממך דבר: ונאמר אל אדוני וגו' ואחיו מת. וכי אדם כיהודה יאמר דבר שאינו ברור, ואחיו מת, אלא אמר יהודה אם אמר לו קיים, יאמר לי לך והבא אותו, כדרך שאמר על בנימין, לפיכך אמר ואחיו מת: ולקחתם גם את זה וגו'. אמר יעקב אבינו לבניו, עתה כאשר בנימין אתי דומה לי כרחל אתי, ויוסף אתי, ועתה כאשר לקחתם אותו מאתי דומה לי כי שלשתן נלקחו ביום אחד, ולמה דומה לי בנימין, לנר שהוא דולק ולו ג' פיות, כבתה האחת כבו השלשה: וקרהו אסון. אמר יעקב אוי לי שמא נגזרה [גזרה] על רחל ועל שני בניה שיכלו, היא מתה בדרך, יוסף מת בדרך, ועכשיו אם ימות זה בדרך, אני מתה באנחה. אמר לו יוסף יהודה מפני מה אתה מדבר יתר מאחיך, והלא [יש באחיך יותר גדולים ממך, אמר לו יהודה אמת אמרת כי יש באחיי יותר גדולים ממני. אבל אחיי חוץ מן המקח הם עומדים, אבל אני מעי מעי המו לי כאבל, אמר לו יוסף מפני מה, יש עליך כסף או זהב אני אתן בעבורך, אמר לא כסף ולא זהב עלי, אמר לו יוסף אם כן מפני מה אתה דואג, אמר לו כך אמרתי לאבא, אם לא אביאנו אליך אהא בנידוי כל הימים, אמר יהודה ליוסף מפני מה אתה מבקש לבנימין, אם לגדולה אני גדול ממנו, ואם לגבורה אני גבור ממנו, מוטב שאהיה עבד תחתיו, ולא אצער את אבא, שנא' כי איך אעלה אל אבי, וכיון שהזכיר צער אביו לא היה יכול לעמוד על עצמו, מה עשה נתחזק וישב, אמר להם היכן אחיכם שאמרתם עליו שמת הוא, ודאי מת, תקראו אותו והוא יענכם, והיה

קורא יוסף בן יעקב, יוסף בן יעקב, והיו מסתכלים בארבע פינות בבית, אמר להם מה אתם רואים אני יוסף אחיכם, ולא האמינו לו עד שפרע עצמו והראה להם ברית מילה:

ויתן את קולו בבכי. וכשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא מתוך בכייה, [כך כשיגאל הקב"ה את ישראל הוא גואלם מתוך בכייה] שנא' בבכי יבאו ובתחנונים (אקבצם) [אובילם] (ירמיה לא ח): ויפול על צוארי בנימין אחיו. וכי שני צוארים היה לו לבנימין, אלא ראה ברוח הקודש ששני מקדשות עתידים ליחרב בחלקו של בנימין: ובנימין בכה על צואריו. על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב: ואביו שלח כזאת וגו' מטוב מצרים. אמר ר' בנימין בר יפת אמר ר' אלעזר מלמד ששיגר לו יין שדעת זקנים נוחה הימנו: ועשר אתונות נושאות בר. בר, עיבור: לחם. כמשמעו: ומזון. אלו שאר דברים: אל תרגזו בדרך. אל תפסעו פסיעה גדולה וגסה, ואל תעמידו עצמכם על דברי תורה, ותכנסו בחמה לעיר: כי לא האמין להם. כך ענשו של בדאי אפילו אומר אמת אין שומעין לו: וירא את העגלות. אמר להם אם יאמין לכם מוטב, ואם לאו, אמרו לו בשעה שפירשתי ממנו הייתי מתעסק בעגלה ערופה: רב עוד יוסף בני חי. רב כוחו של יוסף בכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקתו:

בניו ובני בניו אתו. בנות בנים הרי הם כבנים, ובני בנות אינם כבנים: ובני בנימין בלע ובכר וגו'. בשעה שראה יוסף את בנימין שאל יש לך אשה, אמר לו הין, ועשרה בנים יש לי, אמר לו ומה שמם, אמר לו כולם קראתים על שם אחי, בלע שנבלע בין האומות, בכר שהיה בכורי מאמי, אשבל שנשבה ממני, גרא שנעשה גר בארץ אחרת, נעמן שהיו כל מעשיו נעימים, אחי שהיה אחי ודאי, וראש שהיה לי ראש, מופים שהיה יפה בתואר, חופים שלא ראיתי חופתו [והוא לא ראה בחופתי], ורד שהוא כוורד בין השושנים: ואת יהודה שלח. ולמה שלח [את] יהודה, ולא ראובן ולא שמעון ולא לאחרים אמר יעקב, יהודה מלך, ויוסף מלך, לא אשלח אל פני מלכים אלא מלך: ד"א ואת יהודה שלח. לתקן לו בית תלמוד, שיהיה מורה בו בתורה, ויהיו שם השבטים קוראים בתורה: ויפול על צואריו. ולמה לא נשק יעקב ליוסף, לפי שהיה קורא באותה שעה בקריאת שמע:

ומקצה אחיו לקח. ומפני מה אמר ומקצה אחיו לקח, ללמדך שכל השבטים גבורים היו, ומי היו אלו החמשה, ראובן שמעון לוי יששכר ובנימן, ומפני מה לקח יוסף הצדיק חמשה אנשים הללו מאחיו, לפי שהיה מכיר מי גבור באחיו ומי חלש, ואמר אם [אני] מעמיד גבורים שבהם לפני פרעה, שמא יעשה אותם אנשי מלחמתו, לפיכך העמיד אותם חמשה אנשים שלא היו גבורים: ואת העם העביר וגו'. שלקח אנשי עיר זו ומעבירן ומושיבן בעיר אחרת, וכל כך למה, כי היכי דלא ליאמרון להון גלוותא בני גלוותא: רק אדמת הכהנים. מפני שדנו ליוסף באותו מעשה של אשת פוטיפר שאמרו הכומרים אם לבושי יוסף נקרעו מלפניו הוא נתרצה במעשה, ואם הם קרועים מאחריו היא הכריחתו והחזיקתו, לפיכך לא הניח אותם למכור אדמתם: